

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 67.881/1/V
van 8 september 2020

over

een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering 'over het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van minderjarige verdachten en delictplegers'

Op 23 juli 2020 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding verzocht binnen een termijn van dertig dagen, van rechtswege verlengd tot 8 september 2020,^(*) een advies te verstrekken over een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering ‘over het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van minderjarige verdachten en delictplegers’.

Het ontwerp is door de eerste vakantiekamer onderzocht op 3 september 2020. De kamer was samengesteld uit Wilfried VAN VAERENBERGH, staatsraad, voorzitter, Wouter PAS en Koen MUYLLE, staatsraden, Bruno PEETERS, assessor, en Greet VERBERCKMOES, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Frédéric VANNESTE, eerste auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 8 september 2020.

*

^(*) Deze verlenging vloeit voort uit artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, *in fine*, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, waarin wordt bepaald dat deze termijn van rechtswege verlengd wordt met vijftien dagen wanneer hij begint te lopen tussen 15 juli en 31 juli of wanneer hij verstrijkt tussen 15 juli en 15 augustus.

STREKKING EN RECHTSGROND VAN HET ONTWERP

1. Het om advies voorgelegde ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering strekt ertoe om de gevallen te bepalen waarin gebruik kan worden gemaakt van een videoconferentie voor de verschijning van een minderjarige verdachte of delictpleger voor de jeugdrechter. Het ontwerp bepaalt eveneens de voorwaarden waaraan die videoconferentie moet voldoen.

2.1. Artikel 15, § 1, van het decreet van 15 februari 2019 ‘betreffende het jeugddelinquentierecht’ bepaalt dat de minderjarige verdachte of delictpleger in persoon verschijnt voor de jeugdrechter of jeugdrechtbank, maar er, na overleg met zijn advocaat, uitdrukkelijk voor kan kiezen om te verschijnen in een videoconferentie. Deze mogelijkheid bestaat niet bij de eerste verschijning, en de videoconferentie moet voldoen aan de decretaal bepaalde voorwaarden: alle betrokken partijen en hun advocaten moeten in de mogelijkheid zijn om iedereen die deelneemt aan de zitting tezelfdertijd en zonder technische belemmering te zien en te horen, en de partijen moeten daadwerkelijk en vertrouwelijk met hun advocaat kunnen communiceren. De jeugdrechter kan steeds bevelen dat de minderjarige in persoon aanwezig moet zijn.

Artikel 15, § 1, vierde lid, van het decreet van 15 februari 2019 machtigt de Vlaamse Regering om de nadere regels te bepalen omtrent het gebruik van de videoconferentie voor de verschijning van minderjarige verdachten of delictplegers.

In het licht van het van toepassing zijnde legaliteitsbeginsel, vervat in artikel 12 van de Grondwet,¹ moet de formele wetgever zelf in voldoende precieze mate de rechtspleging ten aanzien van minderjarige verdachten of delictplegers regelen. Dit geldt ook voor het gebruik van de videoconferentie in de strafrechtspleging² of in de rechtspleging in het kader van de reactie op jeugddelinquentie. Bovendien moet de regeling van het gebruik van videoconferenties, analoog met hetgeen geldt in strafzaken, aan bepaalde kwalitatieve voorwaarden voldoen om in overeenstemming te zijn met het recht op een eerlijk proces. Dit betekent dat de rechtsonderhorige de mogelijkheid heeft om de procedure te volgen en gehoord te worden zonder daarbij om technische redenen te worden gehinderd, en op voorwaarde dat hij op een effectieve en vertrouwelijke manier kan communiceren met zijn advocaat.³

¹ Adv.RvS 62.779/3 van 18 april 2018 over een voorontwerp dat geleid heeft tot het decreet van 15 februari 2019 ‘betreffende het jeugddelinquentierecht’, *Parl. St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1670/1, (225) 255: “33. Mede gezien de gewijzigde benadering van jeugddelinquentie waarvan in het voorontwerp wordt uitgegaan, dient te worden aangenomen dat het in de artikelen 12 en 14 van de Grondwet vervatte legaliteitsbeginsel op reacties inzake jeugddelinquentie van toepassing is”.

² GwH 21 juni 2018, nr. 76/2018.

³ Zie GwH 21 juni 2018, nr. 76/2018, B.10.4.3 en adv.RvS 67.182/1-2 van 4 april 2020 over een ontwerp dat geleid heeft tot het koninklijk besluit nr. 2 van 9 april 2020 ‘met betrekking tot de verlenging van de verjaringstermijnen en de andere termijnen om in rechte te treden, alsmede de verlenging van de termijnen van de rechtspleging en de schriftelijke behandeling voor de hoven en rechtbanken’, met verwijzing naar EHRM 5 oktober 2006, *Marcello Viola t Italië*, §§ 63 e.v., bevestigd door onder meer EHRM, Grote Kamer, 2 november 2010, *Sakhnovskiy t. Rusland*. Zie ook EHRM 16 februari 2016, *Yevdokimov e a t Rusland*, § 43.

Aangezien artikel 15 enkel voorziet in een vrijwillige verschijning en uitdrukkelijk voorziet in de nodige waarborgen, kan de delegatie aan de Vlaamse Regering in artikel 15, § 1, vierde lid, van het decreet van 15 februari 2019 geacht worden in overeenstemming te zijn met de bovenvermelde beginselen, en vormt deze bepaling in beginsel de rechtsgrond voor het ontworpen besluit.

2.2. Artikel 4 van het ontwerp bepaalt dat voor gesprekken en andere contacten in het kader van de begeleiding van een minderjarige verdachte of delictpleger in een gemeenschapsinstelling altijd gebruik kan worden gemaakt van videoconferentie.

Deze bepaling vertoont geen rechtstreeks verband met het horen door de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de minderjarige verdachte of delictpleger. Voor de ontworpen bepaling kan dus geen rechtsgrond worden gevonden in artikel 15 van het decreet van 15 februari 2019. De bepaling heeft daarentegen betrekking op de begeleiding van de minderjarige in een gemeenschapsinstelling. Indien hiervoor door de stellers van het ontwerp geen andere specifieke rechtsgrond kan worden aangevoerd, moet deze bepaling uit het ontwerp worden weggelaten.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 2

3. Artikel 2, 1°, van het ontwerp verduidelijkt niet welke verschijningen in het kader van de wet van 1 maart 2002 ‘betreffende de voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd’ worden beoogd. Door deze algemene verwijzing zou de indruk kunnen ontstaan dat de mogelijkheid van videoconferentie ook bestaat bij eerste verschijningen in het kader van de wet van 1 maart 2002. Dit zou evenwel in strijd zijn met artikel 15, § 1, vijfde lid, van het decreet van 15 februari 2019.

De gemachtigde verduidelijkt in dit verband als volgt:

“Uit artikel 15, laatste lid van het decreet van 15 februari 2019 in samenlezing met artikel 2, 1° van dit besluit volgt logischerwijze dat een videoconferentie ook in het kader van de toepassing van de Everbergwet van 1 maart 2002 niet mogelijk is voor een eerste verschijning. Dit kan dit pas vanaf de tweede verschijning na 5 dagen. We kunnen dit als volgt verduidelijken door in artikel 2, 1° naar analogie met de overige punten onderstaande [gecursiveerde] passage toe te voegen: ‘1° voor de verschijningen *in het kader van een verlenging of herziening* met toepassing van de wet van 1 maart 2002 betreffende de voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd’.”

Met deze aanpassing kan worden ingestemd.

Artikel 4

4. Onverminderd hetgeen over de rechtsgrond werd opgemerkt, wordt in de ontworpen bepaling het best verduidelijkt dat de bedoelde gesprekken en contacten slechts via videoconferentie kunnen plaatsvinden na instemming van de minderjarige.

Artikel 5

5. Artikel 5, 6°, van het ontwerp legt op dat het systeem van videoconferentie beveiligd is tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking.

Deze bepaling maakt niet voldoende duidelijk of hiermee al dan niet enige vorm van (rechtmatige) verwerking en opslag (zoals het opnemen en bewaren) van de videoconferentie wordt toegelaten. De decretale bepaling die rechtsgrond vormt voor het ontwerp bevat op dit vlak geen enkele regeling, zodat, mede gelet op het in artikel 22 van de Grondwet vervatte wettigheidsbeginsel, aangenomen moet worden dat het bewaren en verwerken van de videoconferentie uitgesloten is (en dus steeds onrechtmatig is). Artikel 5 van het ontwerp bepaalt dit het best uitdrukkelijk.

Artikel 6

6. In artikel 6 van het ontwerp wordt bepaald dat de nieuwe regeling in werking treedt “10 dagen na de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad”. Dit volgt echter reeds uit artikel 84, eerste lid, 2°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’. De ontworpen bepaling is overbodig en moet worden weggelaten.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Greet VERBERCKMOES

Wilfried VAN VAERENBERGH